

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Миколаївська обласна
військова адміністрація**

**Миколаївська обласна рада
(до відома)**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

*(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)*

Згідно зі статтею 101 Конституції України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

У межах здійснення парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та з метою захисту прав кожного на території України, відповідно до статей 3, 13 та 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», а також для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, Уповноваженим, представниками Уповноваженого, а також співробітниками Секретаріату Уповноваженого спільно з представниками громадських організацій, без попереднього повідомлення про час і мету, здійснюються відвідування місць несвободи, до яких, серед іншого, відносяться психоневрологічні інтернати.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України закріплено заборону катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання.

Зазначена заборона має абсолютний характер: жодні виняткові обставини, зокрема стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність або інший надзвичайний стан, не можуть бути виправданням катувань чи інших видів жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. Відповідно, в умовах воєнного стану держава та надавачі соціальних послуг зобов'язані вживати належних заходів для недопущення погіршення умов перебування підопічних у закладах, що надають соціальні послуги.

Під час відвідування Горожанського психоневрологічного інтернату (далі – заклад, установа, інтернат) 19.08.2026 групою НПІМ виявлено порушення прав людини та суттєві недоліки у діяльності закладу, що потребують вжиття невідкладних заходів реагування з метою їх усунення.

Під час відвідування встановлено, що персонал закладу не має достатніх практичних навичок щодо належного реагування на випадки агресивної поведінки підопічних та загострення їх психічного стану. Підопічні повідомили, що у випадках погіршення психічного стану до них застосовують фізичне обмеження, зокрема прив'язують металевими ланцюгами до лав, а також здійснюють ін'єкції. Водночас медичний персонал не ознайомлений з алгоритмом дій при загостреннях психічного стану підопічних, зокрема щодо необхідності залучення екстреної медичної допомоги та, за потреби, госпіталізації до закладу з надання психіатричної допомоги. Відомості про здійснення ін'єкцій до медичної документації не вносяться.

Виявлені обставини свідчать про необхідність навчання персоналу належним алгоритмам реагування на кризові стани підопічних, зокрема методам зниження агресії, збудження чи напруження людини. Застосування до підопічних фізичного обмеження, а також здійснення медичних втручань без належного документування створюють ризик катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження.

Також підопічні повідомили, що працівники закладу залучають фізично сильніших мешканців до утримання інших під час здійснення ін'єкцій. Така практика є неприпустимою та може призводити до приниження їх гідності й заподіяння фізичної та психологічної шкоди.

Окрім того, до посадових інструкцій (функціональних обов'язків) персоналу не включено пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження, як це передбачено статтею 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

У закладі відсутні захисні споруди (укриття) та будь-які обладнані підвальні приміщення, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування підопічних у разі повітряної тривоги або обстрілів, що не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016

№ 198 (далі – Державний стандарт), абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, та Вимогам щодо утримання, облаштування та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579. У разі оголошення сигналу «Повітряна тривога» у регіоні підопічні продовжують перебувати у житлових кімнатах.

У порушення Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми), у закладі не забезпечено належної кількості меблів, зокрема приліжкових тумб, стільців, шаф, столів. Окрім того, наявний фонд твердого інвентарю потребує оновлення, зокрема заміни пошкоджених ліжок та ліжок з панцирними сітками.

Окрім того, підопічним інтернату не забезпечено можливості зберігати особисті речі та кошти в індивідуальних місцях, що зачиняються на ключ. Підопічні скаржилися на випадки крадіжки пенсійних коштів та особистих речей, що стає причиною виникнення між ними конфліктних ситуацій. Комітет із запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – КЗК) у частині другій пункту 34 Восьмої Загальної доповіді зазначає, що дуже важливо надавати у розпорядження підопічних місце для зберігання особистих речей, що зачинається на ключ. Відсутність такої можливості може сприйматися підопічними як посягання на їх особисту безпеку та незалежність.

Приміщення інтернату потребують проведення ремонту: в коридорі житлового корпусу протікає стеля, що може призвести до утворення плісняви, пошкоджені стіни, а санітарно-гігієнічні кімнати не забезпечують можливості усамітнення, що порушує право підопічних на приватність.

Якість питної води зі свердловини закладу не відповідає вимогам Державних санітарних норм і правил «Показники безпечності та окремі показники якості питної води в умовах воєнного стану та надзвичайних ситуаціях іншого характеру», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 22.04.2022 № 683. Відповідно до протоколу дослідження питної води від 29.09.2025 № 1674 показники загальної жорсткості, сухого залишку та вмісту сульфатів не відповідають встановленим вимогам, у зв'язку з чим вода не рекомендована для вживання підопічними.

У харчоблоці закладу витяжна система вентиляції розташована поза зоною технологічного обладнання, що не забезпечує належного усунення пари, тепла, жиру та запахів.

У порушення пункту 4.11 Правил опіки і піклування, затверджених наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти

України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 № 34/166/131/88, опікун (заклад) не подає щорічні звіти до органів опіки та піклування про свою діяльність за минулий рік щодо захисту прав та інтересів підопічних, які перебувають під опікою закладу, у тому числі щодо збереження належного їм майна та житла. Відсутність звітності фактично позбавляє органи опіки та піклування можливості здійснювати належний контроль за виконанням опікунських обов'язків.

Усупереч вимогам Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам з обмеженою цивільною дієздатністю, які є вихованцями та підопічними дитячих будинків-інтернатів і психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173 (далі – Порядок використання сум пенсій), у закладі відсутній облік грошових коштів підопічних, які перебувають під опікою закладу (не ведуться журнали руху коштів підопічних, не створено комісію для використання та обліку особистих коштів підопічних тощо).

Під час порівняльного аналізу штатного розпису медичної частини та переліку спеціальностей, за якими установі видано ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, встановлено їх невідповідність. Зокрема, у фактичному штатному розписі передбачена посада лікаря-терапевта 1 категорії, водночас спеціальність «терапія» відсутня серед спеціальностей, за якими установі видано відповідну ліцензію.

Така невідповідність свідчить про потребу вжити заходів щодо отримання ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю «терапія» відповідно до фактичного кадрового забезпечення медичної частини.

У порушення пункту 9 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957, останній огляд підопічних інтернату лікарями-спеціалістами проводився у 2023 році.

У медичній документації підопічних відсутні усвідомлені згоди на амбулаторну психіатричну допомогу (форма первинної облікової документації № 003-8/о) та усвідомлені згоди на проведення психіатричного огляду (форма первинної облікової документації № 003-7/о), затверджені наказом МОЗ від 15.09.2016 № 970, що є порушенням вимог статей 11, 12 Закону України «Про психіатричну допомогу».

Під час відвідування встановлено, що матраци на ліжках осіб з інвалідністю огорнуті технічною пакувальною плівкою, що порушує пункт 1.13 розділу III Мінімальних норм та може спричинити погіршення стану здоров'я підопічних, оскільки створює парниковий ефект при довготривалому користуванні, особливо

в літній період.

У коридорах житлового корпусу відсутні горизонтальні поручні з обох боків для полегшення пересування малорухливим особам, що порушує вимоги пункту И.3.1.8 ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН), а також наявні необлаштовані пороги, що не відповідає вимогам пункту И.3.1.9 ДБН та може ускладнювати безперешкодне пересування підопічних, зокрема осіб з обмеженою мобільністю.

На інформаційних стендах відсутня інформація про права підопічних, а також номери телефонів гарячих ліній та посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав (зокрема, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини).

У порушення пункту 4 розділу III Державного стандарту закладом не проводиться визначення та перегляд визначення ступеня індивідуальних потреб отримувачів соціальної послуги з 2023 року.

У порушення пункту 3 розділу IV Державного стандарту індивідуальні плани надання соціальних послуг окремих підопічних залишаються незмінними з 2019 року.

Зі слів підопічних, окремі працівники самостійно змінюють встановлений у закладі режим дня, зокрема здійснюють підйом підопічних о 05:20. Така практика призводить до необґрунтованого скорочення часу нічного відпочинку підопічних та не забезпечує їм належних умов для повноцінного відпочинку.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до пунктів 1, 6 та 7 частини четвертої статті 11 Закону України «Про соціальні послуги», пункту 10 частини першої статті 13, пункту 9 частини першої статті 16, статті 23 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» до відання обласних державних адміністрацій належить реалізація державної політики у сфері надання соціальних послуг та здійснення моніторингу надання соціальних послуг на регіональному рівні, здійснення контролю за додержанням вимог Закону України «Про соціальні послуги», а також вирішення питань соціального захисту населення;

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Миколаївській обласній військовій адміністрації:

1.1. вжити в межах компетенції заходів щодо усунення наведених порушень, а також причин і умов, що їм сприяють, та недопущення таких порушень у подальшій діяльності;

1.2. забезпечити належний контроль за додержанням прав підопічних інтернату;

1.3. вжити заходів щодо посилення внутрішнього контролю за виконанням посадовими особами покладених на них повноважень, зокрема провести службове розслідування щодо причин та умов, які сприяли допущенню встановлених порушень прав підопічних закладу, та за його результатами розглянути питання про притягнення винних осіб до відповідальності в установленому законодавством порядку;

1.4. провести навчання персоналу належним алгоритмам реагування на кризові стани підопічних, зокрема із застосуванням методів зниження агресії, збудження чи напруження.

2. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити мене, додавши на підтвердження відповідну інформацію та копії документів.

Звертаю увагу, що відповідно до статті 188⁴⁰ Кодексу України про адміністративні правопорушення невиконання законних вимог Уповноваженого тягне за собою відповідальність, передбачену законом.

Додаток: звіт про результати відвідування Горожанського психоневрологічного інтернату на 17 арк.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Паршакова Ольга 050 967 95 51

